

KURYER LITEWSKI

w Wilnie w Poniedziałek dnia 14 Listopada v. s. 1821 roku.

A U S T R Y A.

(z Gaz. i Korr. Warsz.) Wiedeń, dnia 10 listopada. W dzisiejszym *Dostrzegaczu Austriackim* czytamy: „Odebrano w Wenecyi wiadomość, iż we trzy dni po przybyciu, dnia 19 września połączonej floty tureckiej w okolice *Patras*, 1,000 ludzi wysiadło pod tą twierdzą z eskadry egipskiej, i złączywszy się z wojskiem, składającym osadę pod dowództwem *Jussuf* Baszy *Seres*, uderzyło na greków, którzy oblegli *Patras*. Za pierwszym pokazaniem się wojska tureckiego, opuścili grecy linię swoją, i oszańcowali się na wzgórkach, z których kartaczami strzelali do Turków; ci jednak nie tylko się nie cofnęli, ale nawet uderzyli na greków, zdobyli szturmem wzgórek, opanowali wszystkie baterie, i korpus grecki zapędził w góry.”

Turcy (pisze gazeta hamburska) powiększają się w *Multanach* i *Wołoszczyźnie*. Porta uzbraja się z pośpiechem do wojny; nie sądzą tu jednak, aby wybuchnęła wojna. Dwór nasz nie czyni żadnych przysposobień wojennych, spuszczać się na spokojny sposób myślenia. P. Cesarza *Alexandra*.

Dostrzegacz Austriacki w jednym z dawniejszych swoich numerów ogłosił, iż umieszczone w gazecie brukselskiej pismo o interessach tureckich, które Lord *Wellington* imieniem dworu swojego miał podać rządowi francuzkiemu, jest zupełnie zmyślonem.

W skutek przesłanego z Wiednia od rady wojennej rozkazu do Czech, ruszyły stamtąd trzy półki huzarów, półki kirysyerów, dwa półki dragonów, i większa część piechoty węgierskiej.

Znaczną ilość zboża zakupiła Anglia w *Banacie*.

Tryest, dnia 20 października. Niedawno (donosi gazeta hamburska) zawinęły tu z *Korfu* dwa okręty, sardyński i austriacki, które przywiozły stamtąd wiadomości dochodzące do dnia 2 b. m. Podług nich, liczny oddział floty tureckiej pokazał się dnia 12 września w zatoce *Coron*, i zniszczył kilka popsutych okrętów greckich. Korpus grecki oblegający twierdzę, chciał przeszkodzić wysadzeniu wojska na ląd, co jednak nastąpiło po ośmiogodzinnej bitwie przy pomocy osady, która uczyniła wycieczkę. Zaczynają teraz turcy wszystko burzyć i niszczyć; popełniają okropne bezprawia. Wojsko greckie w tamecznej okolicy, mimo największego męstwa, zostało odpartem, i twierdzę w żywność opatrzoną. Dnia 16 września chcieli także turcy wysadzić wojsko przy *Modon*; lecz nie mieli już takiego szczęścia.

(z Gaz. ryzk. *Zusch.*) *Hermannstadt*, dnia 18 października. Podług wiadomości z *Multan*, turcy aż do *Prutu* się posunęli. *Rossyjanie* też posunęli się znowu przed 14 dniami tuż do przeciwnego brzegu *Prutu*; ponieważ powiększenie się liczby wojska tureckiego w *Multanach* i *Wołoszczyźnie* wznieciło obawę w mieszkańcach *Bessarabii*. Przednie stráže rossyjska i turecka widzą jedną drugą. Na granicy nasze przybývają od niejakiego czasu całe gromady chrześcian, uciekających przed okrucieństwem azyanów. Liczą, że od 3 tygodni wkroczyło około 30,000 Turków do *Multan* i *Wołoszczyzny*; popełniają oni rozmaite bezprawia.

W Y S P Y J O N S K I E.

(z Gaz. Warsz.) *Korfu*, dnia 10 październi-

ka. Naczelny kommissarz angielski na wyspach jonskich, Lord *Moitland*, (pisze *Dostrzegacz Austriacki*) powrócił tu dnia 6 b. m. na fregacie *Singapatnam*. Pod koniec września zwiedził *Zante* i inne południowe wyspy, a dnia 3 po swoim powrocie do *Korfu* wydał odezwę.

Zante, dnia 28 września. Z największą zapaleczywością trwają ciągle bitwy w rozmaitych prowincjach Grecyi. Zwycięstwo lub śmierć, jest hasłem greków. Z powodu ostatnich lubo mało znaczących kbrzyści, wzniosła się nadzieja Greków odzyskania wolności. Powiększa ją ciągle przybywanie do Morei cudzoziemskich, doświadczonych officerów, którzy się zaciągają pod chorągwie patriotów greckich i zachęcają ich spodziewaną pomocą zagraniczną. Grecya cierpi wiele przez gwałtowne passowanie się despotyzmu z miłością wolności, muzułmanów z chrześcianami, Turków z grekami. Płyną potoki krwi niewinnej i winnej, i cała Grecya podobna jest do obszernego pola rzezi i morderstwa. Na którą bądź stronę przechylili się zwycięstwo, zawsze drogo okupione. Po połączeniu się rozmaitych flot ze *Stambułu*, *Algieru* i *Egiptu*, kapitan *Bey* kazał bez litości rozsiekać wszystkich matków greckich, którzy mu szczerze służyli.

Flota turecka, która siłę zbrojną w Morei wysadzić miała, wiozła 7 do 8 tysięcy ludzi, niemających najmniejszej wojskowej postawy, źle uzbrojonych i bez wszelkiego zapalu. Dla tego garstka greków mogła śmiało na nich uderzyć i rozproszyć. Jakoż skutek tego wylądowania był dla Turków niepomyślnym.

Waleczny *Odysseus* posunął się do *Tessalii*. Grecy zajęli całą *Macedonią*, a pojedyncze korpusy tureckie ścigają i znoszą.

Niedawno zasła bitwa pod *Saloniką*, w której Turków zupełnie zmiesiono. Niedobitki, wróciwszy do miasta, mszcząc się, zamordowali wiele mieszkańców.

Przez ofiarowanie Turkom niezmiernych sum, mnichy z góry *Athos* okupili życie swoje.

Rząd nasz ma baczne oko na wszystko, co jest greckiem. Niedawno kazał w *Cefalonii* uwięzić arcy-biskupa *Makarego*, który bardzo sprzyjał Grecjom.

T U R C Y A.

(z Gaz. Warsz.) Od granic tureckich, dnia 19 października. Podług świeżych listów z *Widdynu*, azyanie ciągle przeprawiają się przez *Dunaj*. Turcy wzmacniają wojsko swoje nad *Prutem*. Słychać, iż Wielki Sultán w nocy swojej, domaga się wydania *Xięcia Michała Suzzo*, byłego hospodara *Multan*.

Wiadomości prywatne zawierają następujące szczegóły o zdobyciu *Trypolizy*. Wojsko greckie zebrało się w połowie przeszłego miesiąca i uderzyło na Turków tego samego dnia, kiedy *Xiężta Demetry Ypsylanty* i *Kantakuzeno* tam przybyli. Pierwszy dowodził wojskiem, a drugi artylleryą. Po zrobieniu obszernego wylomu w murach, kazał nappierwey spartanom wdrzeć się do miasta; innę wojsko poszło za nimi. Turcy bronili się mężnie; ale w końcu uledez musieli. Po tym zwycięztwie znaczna część wojska greckiego udała się z *Tripolizza* ku *Patrasso*. Miasto to wkrótce się także podda. Zdobywszy Grecy twierdzę

Monembasia, a dowiedziawszy się, iż turcy pozabijali wziętych zakładników i wszystkich pozostałych tam greków, użyli prawa odwetu względem turków.

List z Seres pod dniem 6 października zawiera co następuje: „Codzień przechodzą tędy gromady turków z Anatolii do Morei, dla podbicia znowu pod jarzmo niewoli greków walczących za wolność. Przeszło 50,000 turków przechodziło tędy do Morei. Wszakże niełatwo się tam dostaną; muszą bowiem przeżyć przez wawoz termopileński, w którym niegdyś Leonidas z 300 spartańczykami całe wojsko nieprzyjacielskie zatrzymał. Ali Basza Janiny jest ciągle niezwalczony. On to zdziałał powstanie w Morei. Tym sposobem oddalił od siebie główną siłę nieprzyjaciela, i spodziewać się wypada, iż niezadługo sam na czele arnautów i greków opuści twierdzę swoją, i przez nieprzyjaciela drogę sobie torować będzie.“

W I. O C H Y.

(z Gaz. Kor. Warsz.) Od granic włoskich, d. 27 paździer. Gdy hrabia Pompilio Gardini szedł niedawno w Rzymie do domu, ktoś nieznamy pchnął go sztylblem w plecy. Rana nie jest głęboką, i wspomniony hrabia będzie zapewne wyleczony. Nazajutrz znaleziono przy drzwiach mieszkania jego kartkę, w której wyrażono, iż drugi raz nie ujdzie śmierci; zagrożono oraz podobnym losem kardynałowi legatowi, tudzież hrabiom Goddi i Merenda. Policya miała podejrzenie na niejakiego Conti, i kazała go osadzić w więzieniu. Słychać, iż powikłał się na badaniu, a ucieczka kilku jego przyjaciół potwierdza domysł.

W Neapolu uwięziono 11 osób, które ganiły stracenie zabójców byłego dyrektora policyi Giampietro. Policya tameczna daje szczególniejszą bacność na cudzoziemców. Słychać, iż Pan Medici będzie znnowu ministrem.

W Sycylii zaszły rozruchy; z tey przyczyny posłano tam więcej wojska. Liczni wygnancy na wyspie Ustica, połączeni z kilku mieszkańcami tam rybakami, chcieli wznieść bunt pod pozorem podwyższoney opłaty od mąki, czemu jednak przybycie fregaty z wojskiem zapobiegło.

Xiążę Hohentlohe, jenerał austriacki, objężdża prowincyę neapolitańską Abruzzo. Wojsko schwytało tam już kilku rozbojników, których liczba się powiększa.

Król sardyński rozdał d. 21 b. m. wiele orderów różnym osobom, a nazajutrz wyjechał z Turynu do zamku swojego Stupinoggi. W miastach Genui, Nowara, Foscano, Pignerolo, Casale i Cuneo, śpiewano Te Deum z powodu powrotu Monarchy do stolicy.

Niedawno przybyła do Liworny reszta korpusu xiążęcia Ypsylantego z Wołoszczyzny i Multan. Żołnierze ci, w stroju albańskim, wołoskim i greckim, wsiedli wkrótce potem na okręty pod okiem osady tutejszey, co wielu z nich niechętnie uczyniło.

Zawinęło tu kilka okrętów z Lewantu. Donoszą, iż w Egipcie panuje spokojność, i basza tameczny surowo zakazał czynić krzywdy grekom, którzy praw słuchają. Uzbraja drugą eskadnę.

Nie można się z pewnością dowiedzieć o 17tu podróżnych, przybyłych tu niedawno na okręcie, który w 12 dniach odbył żeglugę z Misolungi. Słychać, iż między nimi mają być Xiążęta Demetry Ypsylanty i Kantakuzeno, oraz synowiec byłego hospopara wołoskiego, mieszkającego teraz w Pizie.

Od granic włoskich, dnia 26 października. Odebrane z Wenecyi listy z wysp Jońskich donoszą, iż wojsko, które flota turecka pod dowództwem Kara Alago wysadziła na południowym brzegu Morei, nie jest tak licznem, jak z początku głościono. Nie mogło działać przeciwko grekom, i cofnęło się do warowni, które turcy jeszcze zajmują, a które opatrzone niedawno w żywność, nieco dłużej trzymać się potrafią. Taki

był cały skutek wyprawy tureckiej przeciwko Morei, po której wiele sobie muzułmani obiecywali. W północney w Morei odstąpili grecy od obleżenia twierdzy Patras.

Kazał Król sardyński wybić medal na cześć brygady Coni, która nie należała do ostatniego powstania wojska w Piemencie, i była zawiązką wojska przychylnego Królowi, które się pod Novara zebrało.

H I S Z P A N I J A.

(z Korr. i Gaz. Warsz.) Madryt, dnia 19 października. Stany nasze zajmują się jeszcze podziałem kraju. Czytano także kilkaset artykułów kodeksu cywilnego, i projekt prawa o zakładach dobroczynności publiczney, o którym zdaną sprawę przez kommissyą kazaly stany wydrukować.

Wybory pierwiastkowe odbyły się wszędzie porządnie i spokojnie, wyjąwszy kilka miasteczek, gdzie (jak powiadają) wpływ duchowieństwa zrządził nieprzyjemne sceny.

W Gerona i Vich odkryto spiski, mające związek z sobą, a hersztami ich byli xieża. Wysłani tam żołnierze pochycili niektórych spiskowych, a reszta pierzchnęła.

Xięciu Infantado pozwolił Król powrócić do Madrytu, a jenerałowi Riego przenieść się do innego jakiego miasta z Leridy, jako zagrożony zrazą. Miasto Kadyx coraz mocniej za tym jenerałem obstaje.

Z urzędowego opisu zniesionych klasztorów pokazało się, że jezuitci od powrotu Króla do Hiszpanii mieli już 40 kolegijów swoich w Kastylii Arragonii i Andaluzyi.

Gazeta kadyxka ogłosiła przełożenie stanom, przesłane z tego miasta względem niesłusznego nadania Królowi tytułu wybawiciela oyczyzny, z tak bezprzykładną zuchwałością przeciw temuż Królowi napisane, że go żadna gazeta madrycka nie poważyla się przytoczyć; stany nakazały pociągnąć do sądu wydawcę gazety kadyxkiej.

Dnia 22. Coraz większey wiary nabiera ogłoska o całkowitey zmianie ministryum naszego.

Jedna z gazet tutejszych umieściła dziś rano co następuje: „Rozchodzi się wieść, iż rozkazano wszystkim trybunałom wymazać imię Infanta Karola (brata Króla) ze wszystkich protokołów w sprawach spiskowych, do których go wzmieszano. Czy ta wieść jest prawdziwa lub nie, Infant Karol był zawsze miany za herszta wszystkich spisków, i trudno będzie zniszczyć to mniemanie, nie tylko w Hiszpanii, lecz i w całej Europie. Wypada więc koniecznie, żeby reprezentanci narodu jasno wyrzekli względem 168 artykułu konstytucyi, zapewniającego nietykalność Królowi, ażeby wiedzieć, czyli ta nietykalność rozciąga się do całej rodziny królewskiej: bo lubo teoria powiada nam, że nie, praktyka przeciwie dowodzi. Widzieliśmy zawsze że Infant Karol miany był za herszta lub współnika spisków w Burgos, Valladolid, buntu Venuezy i t. d. i w niezliczonych innych przypadkach; a przeciw pomimo tego, Xiążę ten doznawał i doznaje względów, jakby nanietykalniejsza osoba w narodzie, który nie uznaje i uznawać nie może, według konstytucyi, Infanta Karola za kogo innego, tylko za prostego obywatela.“ Zakończyła ta gazeta wezwaniem Infanta Karola do udania się za granicę, gdy mu się systemat konstytucyiny nie podoba.

Przyszła do rządu skarga na biskupa w Ceuta (mieście hiszpańskiem na brzegu Afryki); iż w kazaniach powstaje przeciw teraźniejszemu porządkowi rzeczy. Za toż samo sąd apelacyyny madrycki skazał kanonika Zafrilla z Siguenza na półroczne więzienie i zapłacenie kosztów prawnych.

Junta zdrowia w Murcyi doniosłszy, iż tam oznaki żółtej gorączki zniknęły, donosi iż ta zaraźliwa choroba ukazała się w Aguilas. Straszna ta klęska coraz się szerzy w mieście Malaga. Wszyscy kupcy wynieśli się z niego, a winobranie przepadło. Ukazała się także w Alducemas, skąd 25,000 mieszkańców uszło. W Mequinenza pozostało tylko 30 mieszkańców, a i z tych 10 choruje.

Dnia 25. Wczoray wyjechał Król z całą swoją rodziną do *Eskurialu*.

Znanemu jenerałowi *Empecinado* odebrano urząd dowódcy w *Zamora*.

Niedawno noszono znowu w *Sewilli* po ulicach wizerunek jenerała *Riego*, a pod nim wizerunek Króla.

Po długiej i burzliwej sessyi, oddały nakoniec stany przeszło 8000 gwardyi narodowej pod rozporządzenie ministra, dopóki grassująca w kraju żółta gorączka nie ustanie. Minister skarbu okazał wprzód fundusz na jej utrzymanie. Naymocniej się opierał Pan *Calatava*. Dla czegoż (rzekł) mamy poświęcać tych ludzi, kiedy wiemy, iż 66,000 dawnego wojska nie bierze płacy przeszło od roku?

N I E M C Y.

(z *Gaz. Warsz.*) *Kassel*, dnia 2 listopada.

Dnia 31 z. m. przybył tu Król angielski i hannowerski. Był przyjęty uroczystie na granicy, a wjechał wśród huku dział. Osada stała pod bronią. Elektor z następcą swoim i całym dworem powitał go przy wschodach zamku *Belleue*, i zaprowadził do przeznaczonych dla niego pokojów. Po rannym obiedzie wyjechał wspomniany Monarcha w dalszą drogę i nocował w *Marburgu*. Elektor i następca jego odprowadzili go do pojazdu, Tegoż dnia po południu przybył tu książę *Metternich z Hannoveru*, i stanął u posła austriackiego. Dziś miał wysłuchanie u elektora, po czém udał się w dalszą podróż.

Kolonia, dnia 3 listopada. Dziś po południu przybył tu Król angielski wśród huku dział i odgłosu dzwonów. Powitał go Xiążę Pruski *Fryderyk*, który zjechał z *Dusseldorf*.

Dnia 5. Podług firmana *W. Sultana*, nakazującego powszechnie uzbrojenie, wszyscy muzułmani od lat 10 do 60 powinni wziąć oręż. Zdaje się, iż monarcha ten nie ufa polityce europejskiej, i wyzywa ją do boju. Zkąd ta korzyść wyniknąć może dla sprawy turków, iż muzułmani zaufają Sultanowi swemu, i większej odwagi nabiorą.

A N G L I A.

(z *Gaz. i Korr. Warsz.*) *Londyn* dnia 2 listopada. Kommissya rządząca w niebytności Króla odprawiła tu wczoray sessya, na której byli: Arcybiskup kantuaryjski, Lord kancelarz, Xiążę *Wellington*, Margrabia *Chalmersley* i Hrabia *Bathurst*.

Rada miejska tutejsza nadała prawo obywatelstwa Panu *Hume* za okazaną w parlamencie gorliwość o dobro kraju. Uchwalila oraz, aby prawo to ofiarowano mu w puszcze złotej, wartości 100 gwinców.

Admiralicya odebrała wiadomość, iż wyprawa nasza ładem do bieguna północnego pod dowództwem porucznika *Franklin*, powróciła tam, gdzie z okrętu na brzeg wysiadła. Odkrycia jej mają być ważne.

Kupiono tu wiele koni i klacz dla Króla wirtemberskiego.

Dnia 29 z. m. wieczorem dało się uczuć trzęsienie ziemi w niektórych okolicach Szkocyi, jako to, w *Glasgowie*, *Greenock*, *Comrie*, *Rothsay* i t. d. Tegoż dnia była tu taka mgła, iż musiano użyć zapalonych pochodni do pojazdów.

Zbierana tu składka dla Pana *Roberta Wilsona* byłego jenerała, wynosi już 6500 funtów szterl. (260,000 zł. pol.) Na odprawioném niedawno z tego powodu zgromadzeniu obywateli, *P. Bennet* przypomniał, iż jenerał *Wilson* wyrwał *N. Cesarza Franciszka* z rąk francuzów. *P. Hume* zwracał szczególnie uwagę na wielkość wpływu ministrów, jeśli by oficerów niesłusznie bez wyroku oddalać mogli. Jest (rzekł) 30,000 oficerów w wojsku angielskiem; z tych 12,000 lądowych a 7500 morskich pobiera połowę płacy. Możnaż ich na sam tylko domysł pozbawiać sposobu do życia? Co się tycze zwyczaju wojskowego, powiem, iż w przeciągu 20 lat raz tylko 3 oficerów z 55go pułku bez sądu oddalono. W sprawie jenerała *Boyd* roku 1785 oświadczył sąd, iż oficer połowę płacy biorący nie podlega prawom wojskowym, a więc *Wilson*, równie jak inny obywatel, samym tylko wyrokiem

sądowym może być ukarany. *P. Lushington* twierdził, iż nawet oficer w czynnej służbie w tém tylko podlega prawom wojskowym, co się tycze samej służby. Nie pozwolono mówić na stronę rządu. Panowie *Gones* i *Walker* chcieli go bronić; lecz ich zakrzyczano.

Przez zapalenie kopalni węgla w okolicach *Newcastle*, 52 robotników utraciło życie. Smutny ten przypadek zrobił 25 żon wdowami, a blisko go dzieci sierotami.

Uważają, iż zbierane w Anglii składki dla ubogich, nie są tak znaczne, jak były dawniej; co pochodzi z dwóch przyczyn, powiększenia opłat i ducha stronnictwa, który nawet dobroczynnością włada.

Znany *Hunt* ułożył plan w więzieniu, kazał go drukować, i podał reformatorom. Radzi utworzyć wielki związek, już to dla skupienia sił stronnictwa, już dla zebrania znacznego funduszu na poparcie sprawy jego. Mają się zbierać w kompanije, wynoszące 106 ludzi, to jest, setnika, 5 starszych, i 100 szeregowych. Każdy ma co tydzień dawać małą składkę, którą zbiera starszy i ze swoją trzy razy większą składką oddaje setnikowi; ten zaś oddawszy część na siebie przypadającą, wszystkie tygodniowe pieniądze przesyła kassyerowi. Wyrachował *Hunt*, iż gdyby 100,000 ludzi skłoniło się do tej opłaty, całkowita ilość d. 6 listopada 1824 r. wynosiłaby 84,000 funtów szterlingów (3 miliony 360,000 zł. pol.). Nadto reformatorowie mają kupować to, co im potrzeba od piekarzów, piwowarów i t. d. podobniez myślących. Rachuje *Hunt* 3 miliony reformatorów w Anglii; którzy na rok zarabiają 117 milionów funtów szterlingów. Zaleca wstrzymywać się od gorących trunków.

Słychać, iż układy z Rosyją i Austryją wstrzymały kilka dniami wyjazd Króla naszego z *Hannoweru*.

Lordowie naywyżsi sędziowie odprawiłi wczoray sessya, która się dopiero wieczorem skończyła. Musieli się naradzać nad ważnemi interesami; zaraz bowiem wysłano gońców do Króla i Margrabiego *Londonderry* (Lorda *Castlereagh*).

Rozruchy trwają ciągle w Irlandyi. Jedną z tutejszych gazet twierdzi, iż dopóty nie ustana, póki kraj będzie uciszony.

Utrzymuje się pogłoska, iż Król angielski zaślubi sobie jedną z księżniczek niemieckich, a tą ma być, jak słychać, piękna i gietnia księżniczka *Salms*, córka terazniejszey księżney *Kumberland*, siostry nieboszczki Królowej pruskiej z pierwszego małżeństwa z Xiąciem *Ludwikiem*.

Wczoray była wielka trwoga na giełdzie, bo papiery bankowe nagle spadły w cenie. Spadek ten przypisano wieści, że Król prędkiej, niż było zamierzono, do Londynu powróci.

(z *Gaz. Zusc.*) *Gazeta Courier* zapewnia ciągle, że nie przyjdzie do wojny. Pod napisem: *Sprawa greków*, zawiera artykuł, który właściwie mówiąc przeciw nim jest wymierzony. Po wystawieniu ich, jako naród mało na uwagę zasługujący, wyraża otwarcie: „Ze imie *Grecoa* byłoby nową notą na podziałce ugody politycznej europejskiej, i zmieszałoby iey harmonią. *Grecoa* jest teraz cyfra, przyczepioną do owej wielkiej massy ociężałości, która pod nazwaniem *Porta Otomańska*, przedziela Azyą od Europy. Gdyby piękne te krainy odzyskały dawną swoją świetność, wtedy szkoda byłoby i zachodu, kupować na lat 10 nasze państwo *Indy Wschodnich*. A zatem poradzmy się raczej sprawy *W. Brytanii*, jej traktatow, i rzeczywistey jej polityki, a nie trwońmy skarbów naszych dla wzburzenia pokoju powszechnego, który się coraz bardziej rozkrzewia.” *Gazeta Morning-Chronicle* uważa rzecz tę całkiem z innego stanowiska. „Gdyby (wyraża ta gazeta) emulacya mocarstw europejskich, pozwoliła im przyysść do spokojnego rozważania, znalazłyby naówczas rzeczą bardzo mądrą i polityczną, posadzić na tronie greckim jakiego Xiążęcia z pobocznej linii z dynastyy europejskich, dla wyrwania owych krain zpod niszczącego barbarzyństwa... *Grecoa* nie ma wprawdzie tyle środków, aby mogła grać wielką rolę polityczną; ale posiada ich

dosyć, aby się stać ozdobą tej części świata, która jej oświecenie swoje winna... Na nieszczęście dyplomatów naszego wieku mało takie wyobrażenia moralne pociągają; zdaje się im, że politykę wielkich państw można podobnie, jak politykę prywatną, zastępować do niekzemnych zysków pieniężnych."

FRANCYA.

(z *Gaz. i Korr. Warsz.*) Paryż, dnia 31 października. Dnia 27 t. m. odprawił się tu uroczysty pogrzeb zmarłego kardynała *Perigord*. W orszaku znajdowali się Nuncyusz papieżki, nowy arcy-biskup paryżki trzymający w ręku pastorał kwiatami uwieczony, 15 biskopów, rodzina zmarłego, w której był także Xiążę *Talleyrand*, Xiążę *Richelieu*, Hrabia *Simeon*, posłowie austriacki i neapolitański, prefekt, wielu parów i jenerałów, oraz deputacya wszystkich półków osady paryżkiej. Za nowym arcy-biskupem *Quelen* szedł kanonik niosący puszkę, w której było serce nieboszczyka. Zmarły kardynał zapisał prawie cały swój majątek duchownym instytutom i ubogim w *Reims* i *Paryżu*.

Xiążę *Croi*, biskup strazburski, mianowany został na miejsce zmarłego kardynała *Perigord*, wielkim jałmużnikiem Francyi.

Przez śmierć arcy-biskupa paryżkiego wakuje kapelus kardynałski. Uważają, iż teraz kardynałowie są po większej części starzy. Papież ma lat 79. Najmłodszy kardynał, Arcy-Xiążę austriacki *Rudolf Raynery*, będzie zapewne w czasie Papieżem.

Po dójściu wiadomości o śmierci kilku naszych lekarzy w *Barcellona*, wielu ofiarowało się znowu na uważanie zblizka grassującej tam zarazy wspólnie z doktorami *Parizetem* i *Bailly*.

Policya zabrała w księgarniach tutejszych zbiór pieśń Pana *Barenger*; który (jak słyhać) utraci katedrę w uniwersytecie.

Dnia 5. Zdrowie Monarchy naszego jest bardzo słabe. Dowiedziawszy się o śmierci arcy-biskupa paryżkiego *Perigord*, rzekł: *Poprzedził mnie do wieczności.*

Osoby wszelkiego stanu i narodu, wsiadają ciągle na okręty w *Marsylii*, chcąc udać się do Grecyi. Niedawno popłynęło z tamtąd w tę drogę 83 oficerów i innych ludzi zupełnie uzbrojonych.

Onegdaj przybył tu Margrabia *Montchénu*, były kommissarz francuzki na wyspie s. *Heleny*. Spodziewamy się wkrótce ogłoszenia kilku pism urzędowych względem układów Rossyi z Turcyą.

Dnia 31 października pojechał Lord Stuart poseł angielski w Paryż do Calais, dla widzenia się tam z margrabią Londondery (*Castlereagh*), powracającym do Anglii z Hannoveru.

Dziennik Praw, a za nim wszystkie nasze gazety polityczne, ogłosiły ustawę Króla, uznającą jenerała hrabiego *Bertranda* za wolnego od wszelkich zarzutów sądowych zadanych mu zaocznie, i przywracającą go do wszystkich praw, tytułów, stopni i zaszczytów, jakie miał. Był on u Króla, który przyjął go uprzejmie, a potem wszystkich ministrów odwiedził. Najął mieszkanie w Paryżu na pół roku.

Tenże *Dziennik Praw* ogłosił, iż Król przyznał majorat baronowi *Simeon* ministrowi spraw wewnętrznych, wynoszący 10,000 franków dochodu, i Panu *Serre* ministrowi sprawiedliwości, wynoszący 20,000 franków dochodu, pochodzącego z kapitału, jaki mu Król nada.

Ustawą królewską z dnia 25go października żandarmerya wyborowa wcielona do gwardyi królewskiej.

Jutro, w wigilią rozpoczęcia obrad izb prawodawczych, będzie w metropolitalnym kościele msza wielka o Duchu s., na której będą Xiążęta i Xiężne rodziny Królewskiej, Parowie Francyi i deputowani z departamentów.

Biskup strazburski Xiążę *Croi*, a teraz W. jałmużnik Francyi, pochodzi od dawnych Królów węgierskich.

Przejechał przez Francją Pan *Devilliers*, wy-

ślany do Madrytu w znaczeniu pełnomocnego ministra Króla niderlandzkiego.

Dnia 30go zeszłego miesiąca umarł w 91 roku życia *Bourlier* Biskup w *Evreux*, Par Francyi; a dnia pierwszego bieżącego miesiąca jenerał *d'Aubigny*.

NIDERLANDY.

(z *Gaz. Kor. i Warsz.*) Haga, dnia 26 października. Rozpoczął się tu d. 15 b. m. sejm niderlandzki, który zagał Król mową z tronu w pierwszej izbie; ale do dnia dzisiejszego druga izba żadnej jeszcze sessyi nie miała, bo nie zjechała się jeszcze taka liczba deputowanych, aby można obradować. Przybyło ich dopiero 30, ale i ci niewszyscy ukazali się w sali obrad. Przyszło do tego, że musiano powtórnie rozpisać listy zwołujące deputowanych. Zjechało kilku, ale natomiast wyjechali niektórzy z obecnych. Uważają tu, że mianowicie deputowani z południowych prowincyi nie przybyli.

Minister skarbu podał wczoraj budżet, izbie deputowanych. Wydatki krajowe wynoszącej mają 18 milionów 688,857 franków, a zatym mniej o 2 miliony 400,000 od przeszłorocznych.

Monarcha nasz wyjechał stąd do *Bruxelli*; na przyjęcie Króla angielskiego, który tam jeden lub 2 dni zabawić myśli.

WIADOMOŚCI RÓZMAITE.

(z *Gaz. Zusch.*) Kongres kolumbijski przyznał swojemu prezydentowi i naczelnemu wodzowi, *Bolivarowi*, zaszczyt tryumfu.

Xiążę *Talleyrand* mocno nieukontentowany, że jego projekt uskutecznienia przymierza między Francją i Anglią (i zostania samemu pierwszym ministrem) spełz na niczym, udał się na powrót do swojej wioski.

Dostrzegacz Austriacki nie ma innych wiadomości z Turcyi, tylko że flota turecka liczy 60 okrętów i trzyma w blokadzie grecką; oraz, że wszystko złe, co inne gazety o Turkach, a wszystko dobre, co o Grekach donoszą, jest fałszem.

List z Madrytu pod 17 wyraża: z każdym dniem powiększa się partya republikańców, i nie wątpią, że nasz nieszczęśliwy Monarcha stanie się wkrótce ofiarą tych wyrodków, jeśli tylko plan swój do skutku doprowadzić potrafią, co przy łudzeniu obietnicami i pieniędzmi może być nie bardzo dalekiem. *Riego* znajduje się w *Lerida*, ale wizerunek jego obnoszą po miastach głównych. Zachowaj Boże, aby siedliska swego nie opuścił w tryumfie z tytułem dyktatora rzeczypospolitey hiszpańskiej.

Gdy prezydent rzeczypospolitey haitańskiej, *Boyer*, otwierał dnia 9go posiedzenie reprezentantów, prezydent tego zgromadzenia, *Lafergue*, odpowiadając na jego zagajenie w imieniu narodu, zakończył swoją mowę przyjacielskim uściskaniem *Bojera*, i napominał jeszcze obecnych do jedności i zgody.

Gazeta *Morgen-Chronik* usiłuje dowieść w nader obszernym artykule, że Turcyja europejska musi koniecznie dostać się w moc Rossyi, która nie opuści tak pięknej sposobności uskutecznienia planów, jakie ma od tak dawnego czasu. Po przesadzonej wychwalaniu Greków w niemniej przesadzonej wystawieniu bezsilności Turków, kończy też gazeta następującymi uwagami: „Cóż może w tym stanie rzeczy, uczynić rząd angielski? Czy zapobiedz rozszarpaniu Turków? To być nie może. Rossya nie ma się czego nas lękać, i śmiałyby się tylko z pogroźek naszego rządu. Wprawdzie mogliśmy być przeszkodzić osadzeniu Włoch przez Austryę; Austrya zaś bez wystawiania wojska we Włoszech, dla trzymania ich w karbach, mogłaby wstrzymać pochod Rossyi; ale już teraz po czasie. Co się tycze myśli, pomagania Porcie przeciw Rossyi, byłoby z naszej strony wielką śmiesznością. Bodaj żeby nam nie przyszło znosić cierpliwie osadzenia Turcyi północnej przez Rossyę, i zostawić resztę Opatrzności. W każdym razie mieszkańcy osadzonych w taki sposób krajów, zawsze na odmianie tej wygrają muszą.“

DODATEK.

Wilno dnia 14 Listopada 1821 roku v. s.

ROZMAITE WIADOMOŚCI.

Syn Lucyana Bonapartego zaślubić sobie ma córkę Józefa Bonapartego, która mu wniesie 300,000 szkodów w posagu.

Wielkorządca angielski Pan Raffles na wyspie Sumatrze doniósł, że ludność tamtejsza milioni wynosi. Mieszkańcy tak są okrutni, iż pożerają jeńców wojennych, i zasługujących na karę śmierci.

W naprawianym okręcie Hope na tutejszym warsztacie postrzeżono w spóźnie jego dziurę, zrobioną rogami jakowejś ryby morskiej. Rog ten ułamał się, a tym sposobem nie weszła woda do okrętu. Część ta belki okrętowej przesytey, i ten kawał rogu, będą w muzeum złożone.

Gazeta ministeryalna Kurjer tak przepis do robienia wina szampańskiego ogłosił: „Uzbierać jagód winnych przez połowę dojrzałych, utłuc ziarka w naczyniu, i wlać dwie trzecie części wody, a wysypać trzecią część tych ziarek utłuczonych, i tak niech się przez 15 dni fermentuje; poczem włożyć po trzy funty cukru do każdego czterech kwart takowej cieczy. Gdy się cukier rozpuści, wlać to wszystko do beczki, i po fermentacyi zatkać. W 6 miesięcy można już pić to wino. Chcąc je zachować przez rok, potrzeba rozlać na butelki, a te zatkać tak, żeby się powietrze nie wcisnęło.

Potęga morska Francyi składała się dnia 1 stycznia r. b. ze 49 okrętów liniowych, 31 fregat, 10 korwet, 26 brygów, 18 galoet, 8 kutrów, 42 statków kanonierskich, 32 gabarrów, 23 statków przewozowych, 2 batów królewskich, ogółem 235 zagli. Na warsztacie jest 9 okrętów liniowych, 8 fregat, 2 korwet, 2 galoet, i 2 gabarrów.

Jeneralowi Pichegru ma być wystawiony posąg w Arbois.

We wsi Challexe żyje starzec nazwiskiem Tissot; ma lat 114. Jest jeszcze silny, orze, odbywa podróż i nie utracił pamięci. Rozsądza spory włóścian tej wsi, którzy wyroki jego szanują. Lubli trunki. Je proste potrawy; sypia na słomie, a przy niej stoi baryłka, którą *źródłem życia* nazywa. Bywa na towarzystwach, i rozwesela je śmieszniemi powieściami. Syn jego umarł niedawno w 70tym roku życia swego.

Od dnia 11 do 14 b. m. dało się kilkakrotnie uczuć małe trzęsienie ziemi w okolicach Siena, w wielkiem xięctwie tokańskim.

W Hiszpanii zniesiono 477 klasztorów; Jezuici mieli w 4 prowincjach 12 kollegiów większych i 16 mniejszych.

Kurs wileński na assygnaty od dnia 11 listopada rubel srebrny, 3 ruble kopiejek 86½, czerwony złoty nowy rubli 11 kopiejek 98, stary rubli 11, kopiejek 79, impenyał rubli 37 kop. 57½.

Wolno Drukować F. N. Golański Czł. Kom. Cenz. — w Wilnie w Drukarni Redakcyi.

Przedaż majątku.

1 Majątek dziedziczny w powiecie Wil. położony o mil 11 od Wilna mający obszaru włók geometrycznych 700, w którym wszystko co do wygody i gospodarstwa dobrego służyć może znajduje się, rzeki spławne, jeziora, młyny, karczmy, browary, las na budowę sosnowy i jodłowy, las opałowy biały, chaty dobrze zabudowane, lud ziemniasty i zamożny, majątek zewsząd ograniczony w obrembie i bez szachownic, ewikcyja pewna, jest do wybycia, lub przezastawienia, w majątku tym są folwarki większe i mniejsze, są od 3, 4, 6 chat są od chat kilkunastu, kilkadziesiąt, życzący częściami kupować mogą, można kupić z bydłem z naczyniem browarnym, można i bez tego, o warunkach tej wyprzedaży dokładniej poinformować się można, w Wilnie u W. Regenta Książewicza mieszkającego na zarzeczcu w domu P. Andrzejewskiej, w Wilkomierzu u W. Regenta Merfelta, w Poniewieżu, u W. Regenta Jozeffowicza, w Rossieniach u W. Sędziego Grodz. Kuppcia.

Wezwanie pretensorów.

2 Dekretem Sądu Magistratu Wileń. roku 1821 7bra 1 dnia na skutek remissy Sądu Gł. Lit. Wileń. 2go Departamentu w sprawie obyw. Wileń. JP. Zofii Biszofowej z Star. Leybą i Pesią Hercykowiczami Tomarą Boruchową, Mejerem i Leją Hirszowiczami, Michelem Ickowiczem Swirańskim, medykiem doktorem Jakubem Leyboszycem oraz żoną onego Bunią, Mejerem, Boruchem i jego żoną Zakami, nadto WJP. Stefanem Czarnockim Rotm. po ustaleniu tary i ewdywizji majątku Star. Borucha i żony jego oraz Mejera Zakowi zdecydowaniu dylacyi pierwszym stopniem sprawy i oney rodzajowi właściwych, przyporoczono wezwać wszelkiego tytułu pretensorów do majątku pomienionych Star. Zakowi; aby ci do następney w tymże sądzie rozprawy ostateczney z dowodami pod upadkiem i straceniem rzeczy co narychlecy jawni się, w załatwieniu czego zamieszka się niniejsza trzykrotna awizacya: z tém, iż dla niejawiających się pretensorów w oczwistwym dekrete zapisana zostanie wieczna ammissya 1821 9bra 10 dnia.

1821 9bra 10 takowe wezwanie wolno do Kur. Lit. umieścić. Józef Krzyżanowski prez. M. W.

Oświadczenie.

3. Excerpt z protokołu potocznego Sądu Ziemi Ptu Mińskiego, w dacie ponizey wyrażajacey się zapisanego oświadczenia, pod pieczęcią urzędową Ziemią tegoż powiatu, w tymże czasie stronie potrzebujacey jest wyuan.

Roku 1821 miesiąca augusta 11 dnia. Na Uzędzie JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Ziemi Ptu Mińskiego oświadczenie wspólnie z re-manifestem imieniem W. J. Pana Kazimierza Tomaszewskiego Sędziego Granicz. ptu Mińskiego w rzeczy następney: Urodzona Izabella z Tomaszewskich Misiewiczowa tytułarna siewietnikowa, powodowana jedynie osobistem ku oświadczającemu się przez zawiść widno uczynionego mu od rodzeństwa daru w zapisaniu chat kilkunastu nieukontentowaniem, rozpoczęła napastny w Ziemstwie ptu Mińskiego wspólnie z swym mężem Urodzonym Wiktoryem Misiewiczem siewietnikiem o nadużycie jakoby plenipotencyi process, z jakowego, honor oświadczającego się dotykającego procederu, gdy uważała nieprzyjemne w następności kar wetowych skutki, iżby przeto od owych oślonić męża a dopełnić swój projekt w domierzaniu oświadczającemu się nieprzyjemnościów, pełne odstępności od prawdy i niesprawiedliwych pomówień. samojedna już w Ziemstwie Ptu Mińskiego 1821 apryla 2 dnia zapisała oświadczenie w tej zapewne nadziei, że oświadczający się jako brat jej, łatwo domierzoną sobie obelgę przebaczy, a ona karze za niedowiedzenie tego, co dowolzić przedsięwzięcie ulegać nie będzie. Lecz oświadczający się znając dostatecznie, iż usprawiedliwienie niesłusznych siewietnikowej Misiewiczowej pomówień i domaganie się za nie pen wetowych w mievsu tylko właściwym następować może; nie widzi potrzeby rozszerzać się z wypisaniem kolei prowadzenia i okolicznościów zaszyłych w successyynym po zeszyłych Jaskuldach

interessie, do którego oświadczający się w działaniu jako współ aktor i drugi plenipotent należał, znajduje tylko potrzebę tenże oświadczający się uprzedzić publiczność, że to wszystko cokolwiek nieukontentowana i chcąca szkodzić oświadczającemu się Misiewiczowa w swoim manifestie zamieszcila, jest wcale odstępniem od prawdy, i skutkiem jej (jak się wyżej rzekło) zawiści, jakową powodowana, gdy publicznie dotyka honor oświadczającego się, przeto, że oświadczający się dopomnienia się swej krzywdy w miejscu właściwym nie przemiedba, wezwać przez niniejszy remanifest zapowiedzieć i ony do Gazet Kurjera Litew. podać postanowił. U tego oświadczenia podpis takowy. Kazimierz Tomaszewski.

Takowe oświadczenie w aktach Sądu Ziem. Ptu Mińsk. znajdujące się wolno drukować Tomasz Zoładz pisarz Ziem. Mińsk.

O zgodności świadcze. Leonard Bartoszewicz Ziem. Ptu Mińsk. Regent.

Sąd Exdywizorski.

2. Edward Pilecki, Tadeusz Puciłowski b. Prezydent Ziem. Lidz., Jan Hoffman Sędzia graniczny Grodz., Wincenty Jankowski Sędzia gran. Lidz., Ignacy Jocz Sędzia Ziem. Lidz., Józef Wolkowicki Sędzia gran. Grodzień., Stanisław Hubarewicz Sędzia Grodz. Lidz., Alojzy Borodziez Sędzia Ziem. Lidz., Michał Paszkiewicz, Jerzy Janowski, Antoni Beynarowicz, Teodor Skinder Sędziowie Grodz. Lidzcy urzędnicy i exdywizorowie.

Oznajmujemy tym naszym obwieszczeniem listem, iż gdy na ostatecznie przeznaczony termin 12 7bra 1821 roku, komplet urzędników do folwarku Hlinkowszczyzny zeszłego Leopolda Lipnickiego zupełny się nie zebrał, przeto że na mocy dekretów Sądu Główn. 2 departamentu, jednego w roku 1814, drugiego 1820 8bra 11 dnia zapadłych, którzykolwiek z nas we trzech ad locum delicti niezawodnie za niedziel cztery od daty podania, to jest na dzień 17 9bra zjedziemy, i dzieło już rozpoczęte exdywizji do końca doprowadzać będziemy, aby tedy strony ze wszelką gotowością nadywały się, równie żeby komornika z mapą i wymiarem, jako też regenta z aktami na nappierwszym zjeździe będącego W. Wincentego Bienkowskiego sprowadzili, sub paenis ostrzeżamy i przez Gazetę Kurjera Litewskiego ogłosić zalecamy.

Roku 1821 mca 8bra 21 dnia Woźny Ptu lidzkiego, świadczę iż takowego obwieszczenia kopią od WWJPP. Edwarda Pileckiego, Tadeusza Puciłowskiego b. Prez. Ziem. Lidz. Jana Hofmana sędz gr. grodz., Wincentego Jankowskiego sędz. gr. lidz., Ignacego Jocz sędz. ziem. lidz. Józefa Wolkowickiego sędziwego gr. grodz. Stanisława Hubarewicza sędziwego gr. lidzkiego, Alojzego Borodzieza sędziwego ziem. lidz. Michała Paszkiewicza, Jerzego Janowskiego, Antoniego Beynarowicza, Teodora Skindera sędziów gr. lidzkich urzędników i exdywizorów, WJ Pannie Teofilii Politalskiej szamb. w asystencyi opiekunów W. Karola Borzęckiego sędziwego gr. grodz. i JW, Alexandra Narbuta b. marszał. lidz. w folwarku Hlinkowszczyźnie podalem i o terminie zjazdowym oznajmiłem.

Marcin Garbiński Woźny Ptu Lidz.

Roku 1821 mca 8bra 22 dnia przed aktami Ziem. Ptu Lidz. stanawszy osobisto Woźny w górze podpisany, ten kwit relacyjny podanego obwieszczenia urzędownie zeznał, przyjąłem w akta umieściłem o zgodności z xiegami i opłacie poszlin, pieczętnych kopiejek 52 $\frac{1}{4}$ poświadczam. Michał Dziewiałowski Gintowt Regent Ziem. Ptu Lidz.

Wyjeżdża za granicę.

1 Przez Królestwo Polskie, do Austrii, Prus i Saxonii Wileński obywatel Owsiey Żelikowicz Żatkin na miesiąc 4.

Cena produktów na rynkach wileńskich.		Dni Targowe			
		Miesiąca Listopada		dnia 11	
Niepołożone liczby znaczą, że tych produktów nie było.		src-	assy-	src-	assy-
		brem	gnat.	brem	gnat.
		ruble	kop.	ruble	kop.
Bezcza liwowska majjca garyc. litewskich 144.	Zyta suchego - - - -	11	50	46	-
	- surowego - - - -	11	-	44	-
	Pszemicy ozimey - - - -	20	-	80	-
	- - - - - jarey - - - -	-	-	-	-
	Jęczmienia - - - - -	5	-	20	-
	Owsa - - - - -	3	50	14	-
	Gryki - - - - -	10	-	40	-
	Grochu - - - - -	9	-	36	-
	Bobu - - - - -	-	-	-	-
	Siemienia Inianego - - - -	-	-	-	-
- - - - - konopnego - - - -	-	-	-	-	
Pud Rossyjski.	Krup jęczmiennych - - - -	15	5	52	20
	- owsianych - - - -	18	15	72	52
	- gryczanych - - - -	37	98	151	92
	Loju wołowego surowego - - - -	2	25	9	-
	- - - - - topionego - - - -	4	50	18	-
	Miodu przasn. z woskiem - - - -	3	55	14	20
	Wosku topionego niebielon. - - - -	21	25	85	-
	Swiec woskowych białych - - - -	25	-	100	-
	- - - - - złotych - - - -	21	25	65	-
	- łojowych przywożnych - - - -	4	80	19	20
- - - - - tu robionych - - - -	4	80	19	20	
Od 6 do 13 gura	Włókna towarowego lnu - - - -	-	-	-	-
	- - - - - pieńki - - - -	-	-	-	-
	Siana murożnego - - - -	-	15	-	60
	- błotnego - - - -	-	10	-	40
	Faska masła 6 garcowa - - - -	5	-	20	-
	Soli kuchen bez. gar. lit. 48 - - - -	8	-	32	-
	Piwa krajow. bez. 40 garc. - - - -	3	30	15	20
	- dubeltowego - - - -	6	60	26	40
	Ptastwa po parze indyków - - - -	1	20	4	80
	- - - - - kur - - - -	-	40	1	60
- - - - - gęsi - - - -	-	70	2	80	
- - - - - kaczek - - - -	-	37	1	48	
Od 6 do 13 gura	Chleba razowego funt 1 - - - -	-	1 $\frac{3}{4}$	-	7
	- - - - - pyłowego przedn. - - - -	-	4	-	16
	Mięsa funt 1 - - - -	-	3 $\frac{1}{2}$	-	14
Wódki garniec 1 - - - -	-	60	2	40	

Observacje meteorologiczne.	Czas obserwacji		Wysokość Barom.		Wys. Ther. Reau.		Wiatry.		Odmiana w powiet.	
	dnia 12	średnia	27 cal.	4,1 lin.	+ 1,33	stopni	Południowy		Pochmurno	
	dnia 13	średnia	27 -	3,8	+ 1,5	- -	Południowy		Shieg z deszczem	
	dnia 14	godz. 6	27 -	3,5	+ 2,	- -	Południowy		Pochmurno	